

Наталя Георгіївна Кьон,кандидат педагогічних наук, доцент,
ORCID 0000-0002-8229-502X,**Чжу Юньжуй,**
аспірант,Державний заклад «Південноукраїнський національний
Педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофанківська, 26, м. Одеса, Україна
ORCID 0000-0002-9838-6612**МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ
ВИКЛАДАЧІВ ВОКАЛУ**

У статті розглядаються актуальні питання підвищення пізнавальної активності магістрантів музичного мистецтва – майбутніх викладачів вокалу. Визначено суперечності, які існують між сучасними вимогами до підготовки фахівців вищої школи і недостатнім рівнем пізнавальної активності викладачів із постановки голосу; розглянуто комплекс суб'єктивних та об'єктивних чинників наявної суперечності; обґрунтовано методологічні підходи, враховано настановні положення, які мають сприяти розробленню методики підвищення рівня пізнавальної активності магістрантів музичного мистецтва – особистісно-діяльнісний, художньо-герменевтичний, компетентнісний.

Ключові слова: *Магістранти музичного мистецтва; викладач вокалу; особистісно-діяльнісний, художньо-герменевтичний, компетентнісний методологічні підходи, пізнавальна активність.*

Вимоги до вищої освіти на сучасному етапі, що детерміновані глобалізаційними процесами, інформаційним вибухом, цифровізацією пізнавальних процесів, актуалізують завдання підготовки фахівців, готових відповідати на виклики нового часу, засвоювати нові педагогічні технології, що сприяють інформаційному й комунікаційному забезпеченню освітньо-пізнавального процесу, наближенні до його європейських стандартів.

Важливими ці вимоги є і для мистецької, музичної освіти, зокрема – для підготовки викладачів із фахових дисциплін, здатних орієнтуватися в інноваційних здобутках педагогічної науки, спроможних оволодівати інноваційними методами та інформаційними технологіями та творчо застосовувати їх у музично-викладацькій діяльності.

Сучасна вища школа має значні здобутки у галузі професійної підготовки майбутніх учителів до фахової діяльності у сфері музичного мистецтва, зокрема – в галузі викладання вокалу. Це зокрема, праці В. Антонюк, Л. Василенко, А. Козир, Н. Овчаренко, С. Проворової та інших науковців і методистів. На цей час існує і достатня кількість досліджень, у яких розглядаються проблеми підготовки вчителів музики в умовах комп'ютеризації і технологізації навчання (Н. Белявіна, Б. Демир, О. Дітчук, Лю Цзя, О. Чайковська, В. Штепа та ін.)

Водночас ряд викладачів, які опікуються навчанням майбутніх учителів музичного мистецтва співу, не володіє сучасними методиками і технологіями пізнання, що зумовлено низкою об'єктивних та суб'єктивних чинників. До перших – відносимо специфіку художньо-пізнавальної діяльності та недостатню розробленість її організації в галузі вокального навчання. До чинників другого порядку відносимо певну інерцію мислення фахівців, вихованих в традиціях класичної школи академічного вокалу, впевнених в її надійності й ефективності.

Отже, виникають суперечності між потребою в оновленні змісту й форм підготовки майбутніх

учителів музики, здобутками педагогічної науки та обмеженням викладання із постановки голосу традиційними методиками вокальної підготовки фахівців, які мають діяти в нових умовах сучасного суспільства, що зумовлює актуальність вивчення проблеми формування пізнавальної активності в майбутніх викладачів вокалу.

Мета статті – обґрунтування наукових підходів, настановні ідеї яких мають сприяти розробленню методики підвищення рівня пізнавальної активності майбутніх викладачів вокалу.

Вирішення цих завдань потребує внутрішньої активності суб'єктів освіти, свідомого й цілеспрямованого оволодіння специфічними й актуальними музично-пізнавальними технологіями, адже обрання наукових підходів, як керівних настанов у здійсненні дослідження, є визначальним для логіки освітнього процесу, корегування його внутрішніх педагогічно-організаційних механізмів. Не менш важливим є і їх відповідність природі об'єкту дослідження як чинника, що впливає на модель авторського бачення, розуміння та інтерпретації педагогічних явищ.

У їх визначенні виходимо з того, що парадигмами сучасної педагогічної науки визначено гуманістично-демократичні, особистісно-спрямовані засади організації педагогічної діяльності. Отже, у вирішенні проблеми активізації пізнавальної активності майбутніх викладачів вокалу вважаємо важливими ті методологічні підходи, які спрямовують стратегію підготовки майбутніх викладачів співу на формування в них здатності

діяти в полі мистецької освіти й досягати художньо-цінних результатів через особистісно-ціннісне ставлення до мистецьких феноменів, проникати в сутність художньої ідеї, закладеної у вокальних творах, компетентно й творчо втілювати здобутки сучасної науки в практику викладання вокальних дисциплін.

Отже, добір підходів визначається такими чинниками:

- посиленням ролі пізнавальної активності майбутніх фахівців як чинника підвищення якості педагогічної діяльності, самостійності мислення та здатності до постійного самовдосконалення у викладанні вокальних дисциплін;

- озброєнням сучасними технологіями музичного пізнання, зокрема – методами здійснення аналізу вокальних творів та інтерпретації художньо-інформаційних текстів на ґрунті семіотичних, мистецтвознавчих, культурологічних уявлень;

- оснащенням майбутніх педагогів технологічно-інструментальним арсеналом, який сприяє активізації фахово-пізнавальної діяльності.

На нашу думку, в їх забезпеченні провідну роль мають відігравати особистісно-діяльнісний, художньо-герменевтичний та компетенсний підходи.

Звертаючись до ідей особистісно-діяльнісного підходу, зазначимо що у його основі лежать створена Л. Виготським, С. Рубінштейном та їх послідовниками теорія культурно-історичної зумовленості вищих психічних функцій, яка свідчать про залежність розвитку особистості від панівних у суспільстві видів діяльності та механізмів розвитку індивідуальних потенцій особистості, яка виступає суб'єктом діяльності та власного саморозвитку.

У працях О. Бігича, В. Семиченко, В. Лозової та інших дослідників поєднання особистісного і діяльнісного підходів розглядається як умова досягнення цілісності педагогічного впливу на підготовку студентів як майбутніх фахівців. «Внеском» діяльнісного підходу вважається формулювання прикінцевих вимог до їхньої підготовки, а особистісний підхід спонукає до пошуку методичних рішень на засадах врахування індивідуальних потреб, мотивів, здібностей, інтелекту та інших психологічних і функціональних особливостей індивіда. Завдяки цьому в освітньому процесі, який здійснюється на засадах особистісно-діяльнісного підходу, з одного боку, уможливується врахування індивідуально-психологічних особливостей студентів, їхнього внутрішнього світу, а з іншого боку – формування діялісно зумовленого змісту навчання, що забезпечує повноцінну та всебічну підготовку майбутніх фахівців до викладацької діяльності та дозволяє педагогу поєднувати планування освітнього процесу у його спрямуванні на досягнення мети, моделювати й прогнозувати процес навчання із врахуванням індивідуальних можливостей, загальних і спеціальних (у нашому випадку – музичних) здібностей та художніх переваг (Олексюк, 2014).

Обрання особистісно-діяльнісного підходу з метою розроблення методики стимулювання пізнавальної активності студентів має проявлятися у сфері вокальної освіти та реалізуватися через формування умотивованого ставлення до оволодіння здобутками сучасної педагогічної думки й практики, створення умов для розвитку особистісно-індивідуалізованого сприйняття художньо-образного змісту вокальних творів, самостійності мислення, вдосконалення емоційно-вольових якостей, професійної самовимогливості, стимулювати прояв ініціативи щодо творчого пошуку майбутніх викладачів вокалу.

Як зазначає Н. Толстова, «...важливого значення при цьому набуває усвідомлене ставлення студента до мети та змісту своєї майбутньої діяльності як до діяльності, яка має не тільки соціальну, а й особистісну цінність, яка полягає у прояві його художнього менталітету, виконавсько-творчій самореалізації, гедоністичній, престижній значущості досягнутих можливостей» (Толстова, 2016).

В обґрунтуванні доцільності застосування герменевтичного підходу до створення методики сприяння пізнавальної активності майбутніх викладачів вокалу доцільно звернутися до основних положень герменевтики як вивчення про розуміння, інтерпретацію та пояснення сутності художніх явищ.

У психолого-педагогічних дослідженнях герменевтичний підхід є запорукою цілісного мисленого процесу освоєння дійсності особистістю, який визнається науковцями як засновничий процес для багатьох векторів людської діяльності, таких, як обмін знаннями, вміннями, досвідом, традиціями, цінностями, ідеалами, думками, емоціями, почуттями тощо.

Науковці розкривають тісні взаємозв'язки освіти і герменевтики, при цьому акцентують на гностичних, аксіологічних та інтерпретаційних процедурах освітньої діяльності (Ш. Амонашвілі, М. Нікандров, М. Розов, В. Сластьонін). Застосування герменевтичного підходу в педагогіці представлено як інноваційний ресурс модернізації системи освіти (В. Загвязинський, А. Закірова, В. Краєвський). Вченими обґрунтовано теоретичні та методологічні засади педагогічної герменевтики, визначено принципи герменевтичного підходу до організації процесу навчання.

У наукових колах усталена думка про реальний потенціал герменевтики як методологічної основи художньо-педагогічного процесу. Адже це філософське вчення, по-перше, висуває проблему, яка міститься у творі мистецтва – авторську особистість, художню ментальність нації, епохи, культурної традиції. По-друге, настановні положення герменевтичного підходу є методологічним інструментом – осмислення глибинного смислу художньо-образного змісту творів та його вербальної інтерпретації. По-третє, він орієнтує на виявлення конкретно-історичного змісту культури на засадах концептуально-

філософського, цілісного й неемпіричного підходів до мистецьких творів (Закірова, 2012).

Особливості художньо-герменевтичного підходу як методологічної основи інтерпретації творів мистецтва порушено в працях А. Линенко, О. Олексюк, Г. Падалки, О. Рудницької, С. Шипа, О. Щолокової та ін. Герменевтичний підхід у мистецькій освіті визначається як потужний потенціал художньо-когнітивного розвитку майбутніх фахівців, їхньої мистецько-пізнавальної самостійності.

Застосування художньо-герменевтичного підходу в роботі з вокальними творами допомагає майбутньому викладачу-вокалісту глибоко осмислювати особливості їх художньо-образного змісту, специфіки синтетичної – поетично-інтонаційної – природи, стимулювання в студентів осягнення сутності виконавської інтерпретації з орієнтацією на здобуток наукової думки в галузі герменевтики.

Зазначене вище свідчить про доцільність упровадження художньо-герменевтичного підходу в процес підготовки магістрантів-іноземців до вокально-викладацької діяльності.

Не менш значущим у вирішенні проблеми активізації освітньої діяльності студентів є і застосування компетентнісного підходу: адже саме в руслі компетентнісної парадигми актуалізується проблема зв'язку теоретичних знань та здатності їх самостійно і творчо застосовувати в широкій практиці фахової освіти.

Вирішенню проблеми включення студентів до активної пізнавальної діяльності в межах компетентнісного підходу присвячено праці А. Богуш, Б. Гершунського, І. Зязюна, І. Зимньої, Л. Масол, О. Олексюка, В. Сластьоніна, А. Хуторського, Цзяна Хепіна та ін. На думку науковців, компетентнісний підхід забезпечує більш усвідомлене розуміння студентами мети власного навчання, спрямовує до надбання конкретних результатів, дозволяє більш зосереджено розглядати різні аспекти та чинники формування цілеспрямованих, обізнаних і творчих фахівців у педагогічній сфері діяльності.

А. Богуш розглядає комунікативність як якість властивість особистості, як суму майбутніх компетенцій. І. Зязюн розуміє компетентність як здатність вирішувати професійні задачі певного класу, яка вимагає наявності реальних знань, умінь, навиків, досвіду. На думку науковця, педагогічна компетентність є «нормативною характеристикою

спеціаліста та відбиває його готовність і здібність компетентно виконувати педагогічні функції у відповідності до сучасних стандартів та суспільних норм (Зязюн, 1999).

Б. Гершунський, досліджуючи проблему формування особистісних якостей майбутнього спеціаліста та його професійно-фахової свідомості, визначає компетентність, яка формується за певними фазами становлення, які полягають: у грамотності, що полягає в комплексі необхідних знань і навичок, які визначаються науковцем як стартова основа для її подальшого безперервного розвитку; освіченість, яка розглядається як грамотність, що досягла оптимальної сформованості; професійна компетентність, яка досягається в результаті систематичної та всебічної професійної освіти, досвіду, індивідуальних здібностей, мотивованого прагнення до самоосвіти та самовдосконалення, творчого і відповідального ставлення до своєї справи; розвитку культури як найвищого прояву освіченості та професійної компетентності; менталітету як квінтесенції культури (Гершунський, 2003).

Компетентнісний підхід, на думку О. Олексюка, виступає як «...ключова методологія модернізації освіти та провідний шлях підвищення якості освітнянських процесів» (Олексюк, 2014: 6). У процесі підготовки майбутніх викладачів вокалу компетентнісний підхід спонукає до осмислення й самостійної інтеграції всієї сукупності здобутих філософсько-естетичних, психолого-педагогічних, музично-фахових та вокально-методичних знань та спрямовує увагу на формування в них здатності самостійно й творчо їх застосовувати в музично-освітню практику, що потребує оволодіння здатністю до їх творчого переосмислення й гнучкої перебудови задля забезпечення індивідуального вокального розвитку своїх вихованців.

Отже, застосування особистісно-діяльнісного, художньо-герменевтичного, компетентнісного підходів мають забезпечувати пізнавальну активність майбутніх викладачів вокалу, стимулювати в них інтерес до наукових здобутків у галузі вокальної педагогіки, озброювати способами й методами їх системного й всебічного осягнення та застосування в практиці власної викладацької діяльності.

Подальших розвідок потребує розроблення методики стимуляції пізнавальної активності магістрантів музичного мистецтва – майбутніх викладачів вокалу.

ЛІТЕРАТУРА

Гершунський Б. С. Образовательно-педагогическая прогностика: теория, методология, практика: учебное пособие. Москва, Флинта: Наука. 2003, 768 с.

Закірова А. Ф. Теоретические основы педагогической герменевтики и варианты ее реализации в научно-образовательной практике. *Образование и наука*. 2012, № 6 (95). С. 1-42.

Зязюн І. А. Сучасна освіта у контексті гуманістичної філософії. *Діалог культур: Україна у*

світовому контексті. *Філософія освіти: Зб. наук. праць*. 1999, Вип. 4, Львів: Світ. С. 5-12.

Олексюк О. М. Компетентнісний підхід у вищій освіті: сучасний термінологічний дискурс. *Мова і культура*. 2014, вип. 17, т. 5. С. 156-161.

Семиченко В. А. Проблеми і пріоритети професійної підготовки. *Педагогічний дискурс*. Вип. 1. 2007. С. 119-127.

Толстова Н. М. Формування готовності майбутніх учителів музики до фахового

самовдосконалення на заняттях з постановки голосу.
Дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.02. Сумський

державний педагогічний ун-т ім. А. С. Макаренка.
Суми, СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. 265 с.

REFERENCES

Hershunsky, B.S. (2003). *Obrazovatel'no-pedahohyeheskaya prohnostyka: teoryya, metodolohyya, praktyka* [Educational and Pedagogical Prognostics: Theory, Methodology, Practic]. Moscow, Flynta: Nauka [in Russian].

Zakurova, A. F. (2012). Teoretycheskye osnovy pedahohyeheskoj hermenevtyky y varyanty ee realizatsyy v nauchno-obrazovatel'noy praktyke [Theoretical foundations of pedagogical hermeneutics and variants of its realization in scientific and educational practice]. *Obrazovanye y nauka – Education and Science*. № 6 (95), 19-42.

Zyazyun, I. A. (1999). Suchasna osvita u konteksti humanistychnoyi filosofiyi. Dialoh kul'tur: Ukrayina u svitovomu konteksti [Modern education in the context of humanistic philosophy. Dialogue of Cultures: Ukraine in the World Context]. *Filosofiya osvity – Philology Science*. Vols. 4, L'viv: Svit [in Ukrainian].

Oleksyuk, O.M. (2014). Kompetentnisnyy pidkhd u vyshchiiy osviti: suchasnyy terminolohichnyy dyskurs [Competency approach in higher education: modern terminological discourse]. *Mova i kul'tura – Language and Culture*. Vols. 17, Issue 5 [in Ukrainian].

Semychenko, V. A. (2007). Problemy i priorityety profesiynoyi pidhotovky [Modern education in the context of humanistic philosophy. Dialogue of Cultures: Ukraine in the World Context]. *Pedahohichnyy dyskurs – Pedagogical Science*. Vols. 1 [in Ukraine].

Tolstova, N. M. (2016). Formuvannya hotovnosti maybutnikh uchyteliv muzyky do fakhovoho samovdoskonalennya na zanyattiyakh z postanovky holosu [Formation of the readiness of future music teachers to professional self-improvement in classrooms with a voice]. *Candidate's thesis*. Sumy, SumDPU named after A.S.Makarenka [in Ukraine].

Natalya Koehn,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
ORCID 0000-0002-8229-502X,

Zhu Yunrui,

Postgraduate student,
State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”
ORCID 0000-0002-9838-6612

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF FUTURE SINGING TEACHERS' COGNITIVE ACTIVITY DEVELOPMENT

The article considers the topical issues of the development of cognitive activity of musical art master-degree students - future singing teachers as a condition for their successful preparation for the formation of vocal-performing skills in students of pedagogical music faculties.

The purpose of the article is the substantiation of scientific approaches, the fundamental ideas of which should contribute to the development of a methodology for raising the level of future singing teachers' cognitive activity.

The author defines the contradictions that exist between modern requirements for the training of specialists in higher education, the methodological achievements of modern pedagogical science and the inadequate level of cognitive activity and the knowledge of the voice training teachers regarding innovative achievements in the field of musical pedagogy, which leads to their unwillingness to act in the new conditions of modern society and achieve high results in terms of reducing the time spent in classroom and focusing on students' independent work. The complex of subjective and objective contradictory factors, which consist in the absence of works comprehensively covering the issues of development of cognitive activity and independent thinking of future singing teachers, insufficient methodical provision of educational process, aimed at activation of students' cognitive activity during vocal classes, as well as in the relative conservatism of the traditions of academic vocal education and the methods of singers' vocal training.

The substantiation is given to methodological approaches, following the fundamental ideas of which should help to develop a methodology for preparing the future specialists to the future musical art teachers' voice training on the basis of raising their cognitive activity level. These include a personality-activity based approach that directs the teacher's attention to taking into account students' individual characteristics and stimulating their cognitive and creative activity; artistic-hermeneutic, the application of which results in a deep understanding of the essence of artistic-figurative content of vocal works; competence based, which allows systematically and comprehensively form knowledge and skills and experience of their independent and creative implementation in the educational process.

Key words: Master degree musical art students; singing teachers; personality-activity based, artistic-hermeneutic, competence based scientific approaches.

Подано до редакції 17.12.2018 р.